

**Шмельова Тетяна Всеволодівна,
Кобилінська Наталія Вікторівна**
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

ЕСТЕТИЧНА КУЛЬТУРА МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Сучасна соціокультурна, економічна та політична ситуація в Україні значно загострила проблему духовної безпеки нації, збереження історико-культурних та художньо-естетичних національних традицій, формування естетичної культури учнів. За останні роки в Україні прийнято низку документів, які регламентують саме естетичний аспект освіти та виховання, що зумовлено сучасними тенденціями розвитку суспільства, процесами глобалізації та інформатизації українського соціуму, які супроводжуються об'єктивним зменшенням частки естетичного в суспільній свідомості. Як зазначено в „Концепції художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах”, нові тенденції розвитку культури інформаційного суспільства, пов'язані з глобальним поширенням мас-медіа, які не можуть не впливати на систему освіти та виховання, яка в усі часи гнучко реагувала на соціокультурні умови і потреби [1]. Естетичне ставлення до світу, до різних видів мистецтва формується переважно під впливом стихійних факторів соціального оточення, зокрема засобів масової інформації, особливо телебачення, дисципліни художньо-естетичного циклу – музичне та образотворче мистецтво – посідають скромне місце в загальноосвітніх навчальних закладах.

Уперше про проблеми естетичного виховання згадується у працях Платона та Аристотеля, де звертається увага на особливу роль держави в організації системи художньо-естетичної освіти. У добу Середньовіччя духовною домінантою епохи стає християнська церква, яка формує інтелектуальні, естетичні та моральні потреби суспільства. За часів Відродження універсальними засобами естетичного виховання стають природа, мистецтво та освіта. У трактатах Альберті, Лоренцо Валла, Леонардо да Вінчі та інших мислителів розглядається ідеал високоосвіченої людини, яка прагне розкрити свій творчий потенціал у багатьох сферах художньої та наукової діяльності. У добу Просвітництва принципи виховання естетичних почуттів особистості знайшли відображення у працях французьких філософів М.-Ф. Вольтера, К. Гельвеція, Ж.-Ж. Руссо та представників німецької естетики І. Канта,

Г. Фіхте, Ф. Шиллера, Ф. Шеллінга. У ХХ ст. над проблемами естетичного виховання працювали такі відомі західноєвропейські мислителі, як Р. Арнхейм, С. Гессе, Дж. Дьюї, Т. Манро, Г. Рід та видатні українські педагоги А. Макаренко і В. Сухомлинський.

На необхідність формування в особистості естетичної культури вказують багато письменників, педагогів, діячів культури: Д. Кабалевський, А. Макаренко, Б. Неменський, В. Сухомлинський, Л. Толстой, К. Ушинський. Проте вони наголошували на важливість формування естетичної культури в найбільш сприятливому для цього молодшому шкільному віці.

В останні роки зростає увага до проблем теорії й практики естетичного виховання як найважливішого засобу формування естетичного ставлення до дійсності, засобу морального й розумового виховання, тобто як засобу формування всебічно розвиненої, духовно багаті особистості [3].

Сучасні теорії у галузі філософії, психології, педагогіки пропагують формування особистості, яка здатна до самоактуалізації, творчого сприйняття світу, соціально значущої діяльності, спрямованої на розвиток і гармонізацію суспільства, єдність процесів естетичного, культурного освоєння природного середовища та гармонійного розвитку особистості на засадах гуманізації, використанні особистісно-зорієнтованого підходу при вихованні й навчанні особистості (В. Андрущенко, І. Бех, І. Зязюн, М. Каган, Л. Левчук, та ін.).

Фундаментальні положення психолого-педагогічного підходу до розвитку молодших школярів у процесі взаємодії з природою; сенситивності молодшого шкільного віку для розвитку творчої особистості; формування внутрішніх етичних інстанцій самосвідомості; закладання основ морально-естетичного світосприймання і соціокультурного становлення особистості, її загальної та еколого-естетичної культури та наукові положення про загальний зв'язок, взаємозумовленість і цілісність природи та людини; естетичний характер культурного освоєння природи досліджують Е. Белкіна, О. Богінч, Е. Вільчковський, Н. Гавриш, А. Гончаренко, Н. Горобаха, М. Івашина, О. Кононко, Н. Кот, В. Кузьменко, С. Кулачківська, Т. Піроженко, З. Плохій, Г. Раратюк, Н. Сакуліна, Г. Сухорукова та ін.).

Почуття краси природи, речей, оточуючих людину, створює в дитині особливі емоційно психічні стани, збуджує безпосередній інтерес до життя, загострює допитливість, розвиває мислення, пам'ять, волю й інші психічні процеси [2].

Науково-теоретичний аналіз проблеми, вивчення перспективного педагогічного досвіду свідчить про постійне вдосконалення педагогічних технологій естетичного розвитку дітей. Проблема розвитку естетичних почуттів потребує подальшого дослідження як на теоретичному, так і на практичному рівнях. Причиною цього є різні зовнішні та внутрішні

фактори. Це особливість і багатогранність почуттів, складність їх розвитку; використання і впровадження різних методів та наукових підходів ученими і педагогами; негативний реальний стан сучасних шкіл – як матеріальний, так і духовний, а саме – неусвідомленість усієї важливості цього питання з боку вчителів і батьків.

Список використаної літератури

1. *Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах / уклад. : Л. Масол // Педагогічна газета. – 2001. – грудень (№ 17). – С. 6-7.*

2. *Рудницька О. П. Професійна освіта і мистецтво / Оксана Рудницька // Мистецтво та освіта. – 1996. – № 1. – С. 39-44.*

3. *Самохвалолова В. И. Эстетическая культура как комплексный феномен утверждения и реализации человека в мире // Эстетическая культура / отв. ред. И. А. Конигов; Институт философии. – М., 1996. – С. 32-65.*